

ΠΕΘΑΝΕ Ο ΒΑΡΔΟΣ Β. ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

Συννεφιασμένη μέρα για το λαϊκό τραγούδι

Εκείνος που μας χάρισε τη «Συννεφιασμένη Κυριακή», που άγγιξε τις καρδιές μας με τραγούδια της αγάπης, της ελπίδας και του πόνου, που όρθωσε το ανάστημά του στην ελληνική μουσική, άφησε για πάντα το πάλκο. Ο Βασίλης Τσιτσάνης δεν ζει πια. Αφησε την τελευταία του πνοή χτες το απόγευμα στο νοσοκομείο «Μπρόντον» του Λονδίνου, όπου είχε εγχειριστεί την περασμένη Παρασκευή.

Ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου μόλις πληροφορήθηκε το θάνατό του έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Εκφράζω τη βαθύτατη λύπη μου για το θάνατο του μεγάλου εκφραστή του λαϊκού μας τραγουδιού Βασίλη Τσιτσάνη. Η καλλιτεχνική του πορεία σημάδεψε για πολλά χρόνια την πολιτιστική μας ιστορία και τη ζωή μας. Ο Βασίλης Τσιτσάνης θα βρίσκεται όμως πάντα ανάμεσά μας με την ανεπανάληπτη φωνή του και τα τραγούδια του που αγγίζουν την ψυχή κάθε Έλληνα».

«Μαζί με τον ελληνικό λαό, δήλωσε ο ΓΓ της ΚΕ του ΚΚΕ σ. Χαρίλαος Φλωράκης, θρηνούμε σήμερα το βάρδο της λαϊκής μας μουσικής, Βασίλη Τσιτσάνη.

Ο Βασίλης Τσιτσάνης σε δύσκολους καιρούς αντιστάθηκε στα ευτελή και ξενόφερτα γούστα που καλλιεργούσε η ολιγαρχία και έκφρασε τις λαχτάρες και τους καημούς του λαού μας.

Ο Βασίλης Τσιτσάνης με τα τραγούδια του, βοήθησε στο να σμιλευτεί το πρόσωπο μιας άλλης Ελλάδας, της Ελλάδας των εργαζομένων.

Η μνήμη του, τα αθάνατα τραγούδια του, θα συντροφεύουν το λαό μας στους αγώνες του, στις καθημερινές χαρές και τη λύπη του».

Ο βουλευτής του ΚΚΕ, Μίκης Θεοδωράκης, είπε για το θάνατο του μεγάλου λαϊκού τροβαδούρου: «Ο Βασίλης Τσιτσάνης ήταν ο μεγαλύτερος δημιουργός λαϊκών τραγουδιών στη χώρα μας. Τα τραγούδια του ταυτίστηκαν με την ψυχή, τις μνήμες και τις λαχτάρες του λαού μας.

Εγιναν μια από τις κύριες εκφράσεις της σύγχρονης καλλιτεχνικής μεγαλοφυΐας του.

Χωρίς τον Τσιτσάνη, η σημερινή Ελλάδα θα ήταν διαφορετική, θα ήταν φτωχότερη. Τώρα που τον χάσαμε για πάντα, η αλήθεια αυτή γίνεται κάθε μέρα και περισσότερο αληθινή.

Σε εποχή συγχύσεων, παρακρούσεων, παραμορφώσεων και νεφελωμάτων, το τραγούδι του Τσιτσάνη μας δίνει το μέτρο, το φως, την ευγένεια και το ήθος της μεγάλης ψυχής του λαού μας.

Το τραγούδι του Βασίλη Τσιτσάνη είναι η Ελλάδα και όσο θα υπάρχουν Έλληνες ο Τσιτσάνης θα ζει μαζί τους».

Δηλώσεις για το θάνατο του Βασίλη Τσιτσάνη έκανε χτες η υπουργός Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη το Κεντρικό Συμβούλιο της ΚΝΕ και ο κ. Αβέρωφ.

Η σορός του Βασίλη Τσιτσάνη θα μεταφερθεί στην Αθήνα την Παρασκευή. Η κηδεία του θα γίνει κατά πληροφορίες μας την Κυριακή.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ ΣΤΗ ΣΕΛ. 6

«Και η ορφάνια στο τραγούδι είναι συγκλονιστικά μεγάλη»

Τη μέρα ακριβώς των γενεθλίων του, στις 67 του χρόνια, χτες, πούκλινα το 67 του χρόνια, άφησε την τελευταία του πνοή ο Βασίλης Τσιτσάνης που θα μείνει στην μνήμη και στην καρδιά μας για πάντα ζωντανή.

«Αν έλειπε από και το τραγούδι σου, η Ελλάδα σήμερα δε ήταν αυτή που είναι, κι αν η καρδιά του λαού είχε ένα θρόνο, εκεί θα καθόσουν και εσύ σου μια χούφτα μεγάλοι σαν κι εμένα».

Ο Βασίλης Τσιτσάνης έμελε ν' αφήσει τη στενή νιοτή στα ξένα, στο Λονδίνο που είχε πάει για μια θεραπεία στους πνεύμονες (έφυγε από αλγμονή), αλλά το μοιραίο που του πήρε τη ζωή —προκλήθηκε από ανακαταστάσεις 3.40 ακριβώς το μεσημέρι (ώρα Ελλάδας).

Τούτες τις ώρες που συνθέταμε το τραγούδι, που ο κόσμος του θύνη και που η ορφάνια στη λαϊκή μας μουσική είναι συγκλονιστικά μεγάλη, αλλά και τότε τον καρπό και το λαϊκό τραγούδι υπονομεύεται κηδεύεται —τότε τις ώρες, τις μέρες, ο θάνατος του Τσιτσάνη μπορεί να βάζει το υστερόγραφο του σε μια ολόκληρη εποχή, αλλά αφήνει και μια παρακαταθήκη δημοκρατίας, αντίστασης, δημοκρατίας, πορείας και αγώνα για

«Κάπου τότε γράφω, αλλά ποτέ δεν έγραφε τον βόλο είναι παραμύθι... Οι παλιές παλιές νύκτες είναι σημαία. Μια πάντα σημαία, με τον καιρό, δεν έγραφε με τι, αλλά η σημαία είναι πάντα η ίδια, τους λαούς, γιατί είναι ο αγώνας για την αριστερά. (Σε συνέντευξη του στο «Ριζο της Δευτέρας», 29 Αυγούστου)

τη συνέχεια. Για μια συνέχεια που θα κρατήσει και θα μεγεθύνει τα παθήματα του Τσιτσάνη, που θα διατηρήσει τη μοναδικότητα, τη λαϊκή αυθεντικότητα, την ταυτόχρονη επικοινωνία με το λαό στο συναισθήμα, στη λαμπρότητα, στην ακρότητα όλων, ακόμα και των πιο λεπτών και κρυφών παλμών του, αλλά που δε θα παύσει μέσα από τις οδύνες του τοκετού εκείνης της εποχής Γ' αυτό το τέλος της ώρας του πόνου η «Συννεφασμένη Κυριακή» ζητάει περισσότερο από άλλοτε το ξεπέρασμά της. Αυτό δεν επιθυμεί περισσότερο από οποιδήποτε ο μεγάλος δάσκαλος, κι αυτός δε είναι ο συγκλονιστικότερος και ο μεγαλύτερος, χαρμόνιος «παιχτός» που έγινε ποτέ στο λαϊκό μας τραγούδι.

ΤΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΛΑΪΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Τον Αύγουστο στον Κοκκινοβόρο τότε που ο Μίχης είχε πει «έλεος στην υπέροχη ζωή που η άρχουσα τάξη τον είχε καταδικασμένο, ο Τσιτσάνης ήταν ένα παράθυρο στο φως για να μαρτυρούν λίγες αχτίνες ήλιου να φωτίζουν και να ζεσταίνουν την παγωμένη καρδιά του».

Τι άλλο από αυθεντικό μέγιστο λαϊκό φαίνεται, ήταν ο Βασίλης Τσιτσάνης; Τι άλλο από μια γονιμοποιημένη συγκυρία, από καινοτομία απλώς λαϊκής φύσης που έγιναν προέκταση στο πνεύμα, στο ταλέντο, στο μεγαλείο του Τσιτσάνη; Πώς αλλιώς,

παρά μόνο σαν κάτι πρωτογενές, ανεκτίμητο, σαν ένα σπάνιο μέταλλο μοναδικής αξίας, πώς διαφορετικά μπορεί να εξηγηθεί ο πιο αμείωτος μουσικολόγος, αλλά και ο πιο ολοκληρωμένος των ακροατών, το φαινόμενο Βασίλης Τσιτσάνης;

Κι αν δεν είναι αυτή μια πεντακάθερη και περιλήπτη νίκη της καθημερινής μας αντίστασης, της κρυμμένης ή ανοητής δημοκρατίας όλων μας, της κομμένης μας ερωτικής ανόδου, του απροσδόκητου, της συμπεσμένης μας δύναμης, αν δεν είναι όλα αυτά και πολλά άλλα μαζί, τα τόσα πολιτικά και κρυμμένα, μια θρησκευτική νίκη πάνω στο θάνατο του σώματος του λαού τότε τι είναι; Αν επιχειρήσουμε μια σύντομη περιδιάβαση στο οδοιπορικό της ζωής του Τσιτσάνη δε θα συναντήσουμε, μα ποικιλία, ούτε ένα ίχνος δυσκολίας, προεκταμένης παιδείας, ευκολίας, αντανάκλασης από τα πάντα. Ο Τσιτσάνης υπήρξε από τα κάτω για να εκτινάξει τη λαϊκή δημοκρατία τόσο πολύ πάνω (μαζί με όλα εκείνα τα «κέρ» ονόματα του λαϊκού τραγουδιού) ώστε η ελληνική ένταξη λαϊκή μουσική, αυτή που μας ταξίδευε στα πέρατα του κόσμου, να προετοιμάσει το μεγάλο δάσκαλο. Όλα όσα έγιναν στις μεγάλες δεκαετίες της λαϊκής ένταξης μουσικής, προοιόδοι, στρίβοντα, ανάγονται, βασίζονται, ριζώνονται στα πρώτα ονόματα του αυθεντικού λαϊκού τραγουδιού.

Πώς έγινε αυτό το «θέλημα, αποτέλει λαϊκό μυστήριο. Τα βιογραφικά περιστατικά που θα παραθέσουμε δεν αποτελούν παρά απεριορίστιστα δείγματα αυτής της θεαματικής πορείας:

■ **18 Γενάρη 1917** γεννήθηκε στη Τρίκαλα της Θεσσαλίας. Από δέκα χρονών αρχίζει να παίζει με το όργανο του πατέρα του μια μαγνέτο που της είχε μακρύνει το μάτι και την είχε μετατρέψει σε νεομπεταλιστικό (γράφει ο Σχορλόκης στη «Ρεμπέτικη Ανθολογία»). Μεγάλη επίδραση άσκησε πάνω του ο μεγαλύτερος αδελφός του, ο Χρήστος, που θα μείνει ξεκοσμένος σαν από τους καλύτερους μουσικοζήλους (αν και δεν άφησε καμιά δυσκολλητική μαρτυρία και οι όμοιοι οι σημερινοί καταγράφονται εκπαττίες της λαϊκής μουσικής και η τάξη που τους ελάνθανε). Τελειώνοντας το γυμνάσιο πήγε στη Θεσσαλονίκη και παίζει στο πλευρό του Χρήστου.

■ **1937 Αθήνα** και φωνογράφι σε πρώτα του τραγούδια. Από τότε μέχρι σήμερα, γράφει, τραγουδάει και μας παραδίνει πάνω από 1400 «κουμπάκια» που τουλάχιστον τα 100 απ' αυτά θεωρούνται ανεκτίμητα για το σθένος της παγκόσμιας λαϊκής μουσικής (κι όχι μόνο αυτής).

■ **Στον εμφύλιο**, τότε που έγραφε τη «Συννεφασμένη Κυριακή», αρνήθηκε να φύγει από την Ελλάδα, να πάει στο γένος Σμάρτα και αποπέσει δυο παιδιά τη Βικτωρία και τον Κώστα. ■ **Μετά την απελευθέρωση** έρχεται στην Αθήνα και το καλοκαίρι του 1948 πρωτοαμφισβητεί στο αθηναϊκό παλάτι, στον «Μόριο» στις Τριτάτες (τότε ο ίδιος σε συνέντευξη του στην «Ελευθερία»). Από τότε μέχρι και τελευταίες νύκτες, μόνιμα στο παλάτι, παίζει τραγούδια και αντιστοιχεί.

Είπε τι είχε πει σε μια συνέντευξη του στο Στάθ Γκάνκλιτ, υπηρέτη Νεοελληνικών στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης που αναμνηστικότερα στη «Ρεμπέτικη Ανθολογία» του Σχορλόκη.

«Όντε ήξερα τι θα με βελανινη μουσική, ούτε ανατολική. Τους αμμανίους τους αντιπαθούσα φοβάμαι. Ελάχιστοι από τα λίγα ρεμπέτικα που άκουγα μου άρεσαν! Κι όμως όλα τα 'ξερα! Ήταν βάρβατα, τον σπρίανταν, λαϊκά μυστήρια!

Τουλάχιστον 300 ανέκδοτα

Όχι μόνο πόθος αλλά και πλήθος! Σε 2.000 μετρούσια τα τραγούδια που έχει υπογράψει ο «πατέρας» μας μαρτυράει η κόρη του Τσιτσάνη, στην ανταποκριτή μας, στο Λονδίνο, Στέλλα Κωνσταντινίου. Και απ' αυτά, τα 300 είναι ανέκδοτα, γραμμένα σε καφέδες. Έχουμε λοιπόν και λίμα (για μια σελίδα υπόμνηση, απ' όσα μπορεί να χωρέσει η σύντομη δημοσιογραφική μνήμη):

Αγάπη που γίνεις δικό μου μαχαίρη (1940) — Αθηνά (1947) — Ανάμνη σε δάσκαλο (1951) — Ανάμνη σε βουνά (1952) — Αποκόλληση — Απέναντί μου! (1950) — Αρματιά παλιά — Αρματιά (1937) — Αρματιά (1947) — Αρματιάς μόνι (1949) — Αχάριστη (1947) — Βαρά χτυπάνε τα σπυριά — Βάρνα γαλά (1940) — Γεννήθηκε για να πονά (1952) — Γιατί με ζήλεις; (1951) — Γλυκοπαρόντα τα βουνά (1952) Είναι παιδάκι

με νύχτη (1938) — Ζαφρά (1953) — Η αγάστη — Η Γερμανία — Η δικτατορία — η το τραγούδι του αλήτη — Η οστράκωση — Η Σοφία (1951) — Κάθε λυγρή υπομονή (1949) — Κάποια μέρα ανασταίνει (1947) — Κλάμα και ανείρητο — Κονονία και γονατιά — Μπορεί να τρώγουν πλανήτες — Μπρος στο ομαγμένο σπίτι — Πάλλωτος το σκακι μου — Περιπλανώμενη ζωή — Πάτρουν της βροχής οι στίλβες (1950) — Σκακιόλας — Σε τρώει το παλινόπιτο — Στα Τρίκαλα στα δυο στενά — Στο παλινόπιτο εύνοιο που χωρίζεται — Σπρώχνω μου να κοιμηθώ (1952) — Συννεφασμένη Κυριακή (1947) — Τα καρβουλάκια — Τι σήμερα, τι αύριο, τι τώρα (1950) — Το καράβι που καλέσαμε — Φεύγαμε που με κορούλας — Χαρμόματα ένα δελφίνι (1948) — Ψάλλω βροχή στα μάτια σου κ.α.

Σύμβολο ποιητή και μουσικού

Σύντροφος του Βασίλη Τσιτσάνη, αλλά και εκείνος που τον αγάπησαν μέσα από τα τραγούδια του στέλνοντάς του τελευταίες ευχαριστίες, στο δάσκαλο, στο γνήσιο εκπαιδευτή και τριτοβάθμιο του λαϊκού μας τραγουδιού.

Τα λόγια τους, ένδεκα απαντητική λύση, για το χαμό του τελευταίου μεγάλου του λαϊκού τραγουδιού μας.

Μελίνα Μαρκοπούλου

Ήταν σύμβολο ποιητή και μουσικού. Υπέρθε ο πιο μεγάλος τριτοβάθμιος της λαϊκής μουσικής κι ο πιο μεγάλος λαϊκός ποιητής που μίλησε στην καρδιά του λαού. Γι' αυτό είχαμε για το χαμό του. Από τον Τσιτσάνη και δυο-τρεις άλλους καλλιτέχνες ξεκίνησε το λαϊκό τραγούδι. Οι νεότεροι διδάχτηκαν απ' αυτόν. Ήσαν συνδεδεμένοι μαζί του από τα πρώτα βήματά μου στην τέχνη. Πραγματικά λάτρευα τον Τσιτσάνη γιατί ήταν μια χρησιμευτική προ-

σωπικότητα, με μεγάλο ταλέντο και αυθορμητισμό. Ο Ντασέν ερωτεύθηκε την Ελλάδα με τον Τσιτσάνη. Είναι μια συννεφασμένη μέρα σαν τη «Συννεφασμένη Κυριακή». Θα ήλπιε συνεφέ, δέχτηκε με τον εργοζόμενο λαό, απεπείθησαν απ' τους νέους. Για όλους μας ο θάνατός του είναι μεγάλη από-

Το Γενικό Συμβούλιο της ΚΝΕ

Αισθανόμαστε βαθιά λύπη για το χαμό του μεγάλου λαϊκού μας συνθέτη Βασίλη Τσιτσάνη. Το τραγούδι του, κομμάτι της μεγάλης λαϊκής μας παράδοσης, δέχτηκε με τον εργοζόμενο λαό, απεπείθησαν απ' τους νέους. Για όλους μας ο θάνατός του είναι μεγάλη από-

Χάρης Αλεξίου

Δεν πάθαινε κάποιος μεγάλος, πείνα-

ο μεγαλύτερος λαϊκός συνθέτης της Ελλάδας και η ορφάνια στο τραγούδι είναι κι αυτή συγκλονιστικά μεγάλη. Μας μένει να διαβάσει ο μουσικός του θησαυρός. Πάντα θα τον ευγνωμονώ σαν καλλιτέχνη και σαν άνθρωπο για τη μουσική κληρονομιά που μας άφησε.

Θόδωρος Δερβενιώτης

Τι να πεις για το θάνατο του Βασίλη Τσιτσάνη; Είμεθα άρμονος τη στιγμή που το έμαθα. Ήταν κάτι το μοναδικό. Έδωσε καινούργια πρόγραμμα στο ελληνικό τραγούδι. Η Ένωση Μουσικοσυνθετών-Συγγραφέων Ελλάδας, της οποίας ήταν επίτιμος πρόεδρος, θα συλλέξει πολλά-πολλά φωτοχρήματα.

Τερνιχόρη Παπαστεφάνου

Με οδύνη έμαθα το θάνατο του Βασίλη Τσιτσάνη. Ένας μεγάλος δη-

μιουργός έφυγε από κοντά μας αφήνοντας ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Ο Τσιτσάνης άνοιξε καινούργιους ορίζοντες στο λαϊκό μας τραγούδι και δέχεται ο δάσκαλος του ελληνικού τραγουδιού. Το πλουσιότερο σε αριθμό και ποιότητα έργο του, τον τοποθέτησε στην πυραμίδα των λαϊκών μας συνθετών και δε νομίζω ότι θα εμμενιστεί άλλος Τσιτσάνης. Παρά το ταλέντο του, δημοφιλής σε τραγούδια σαν τη «Συννεφασμένη Κυριακή», που παραμένουν αείψωτα.

Χρήστος Λεοντής

Ο πιο αντιπροσωπευτικός εκπαιδευτής της ελληνικής λαϊκής μουσικής έφυγε. Το κενό μεγάλο και οι στίγες δύσκολες, σήμερα που η ελληνική λαϊκή μουσική βομβαρδίζεται ανελέητα από λογιζ-λογιζ επιπορμείς νότισους και ζένους.

19/1/1984

Φτάνει σήμερα η σορός του Τσιτσάνη

ΛΟΝΔΙΝΟ (της ανταποκρίτριας μας ΣΤΕΛΛΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ) — Η κόρη του Βασίλη Τσιτσάνη Βικτωρία και ο βιογράφος του συνθέτη Κώστας Χατζηδουλής θα συνοδεύουν τη σορό του που αναχωρεί σήμερα στις 1.30 το μεσημέρι ώρα Ελλάδας από το αεροδρόμιο Χήθροου του Λονδίνου, με την πτήση 260 της Ολυμπιακής. Στην Αθήνα η σορός θα φτάσει στις 5 το απόγευμα.

Χτες τέλειωσαν οι τυπικές διαδικασίες - επικύρωση της ληξιαρχικής πράξης, έκδοση πιστοποιητικού θανάτου, καθώς και σφράγισμα της σορού από το Προξένιο της Ελλάδας.

Στην αγγλική πρωτεύουσα έφτασε χτες και ο συνεργάτης του Τσιτσάνη κ. Φραγκιαδάκης, από την Αμερική. Ο συνθέτης επρόκειτο να πάει στην Αμερική το Μάη για να τραγουδήσει σε διάφορα Πανεπιστήμια.

● Από τα Τρίκαλα, εξάλλου ο ανταποκριτής μας, μας πληροφορεί ότι ο δημαρχος της πόλης, όπου είχε γεννηθεί ο συνθέτης, αλλά και ο λαός της έκφρασαν την επι-

- «Εμείς, μια ολόκληρη γενιά μουσικών και ποιητών σε αναγνωρίσαμε και σε αναγνωρίζουμε για δάσκαλό μας Βασίλη Τσιτσάνη». Μίκης Θεοδωράκης
- «Πέθανε ο πρώτος συνθέτης και παίχτης του μπουζουκιού, ο Μπαχ της Ελλάδας» (Ασσοσιέτηντ Πρες).
- «Ο Τσιτσάνης μας θυμίζει ότι έχουμε πολιτισμό» Γιάννης Τσαρούχης

θυμία τους να ταφεί στα Τρίκαλα. Η οικογένειά του όμως θέλει να ταφεί στην Αθήνα. Ο δήμος αποφάσισε να γί-

νει το σπiti στο οποίο πέρασε ο Τσιτσάνης τα παιδικά του χρόνια μουσείο. Επίσης έχει αναθέσει την φιλοτέχνη-

ση προτομής του μεγάλου καλλιτέχνη στον γλύπτη Σώτο Αλεξίου. Στο ληξιαρχείο της πόλης

Με την Μαρία Φαραντούρη, παρακολουθεί την 3η Συμφωνία του Μίκη στο Ηρώδειο, το περασμένο καλοκαίρι.

αναφέρεται σε σχετικά έγγραφα η 18 Γενάρη 1915 σαν ημερομηνία γέννησης του συνθέτη.

«Τραγουδούσε τον πόνο, την αγάπη, την αγωνία και την ελπίδα»

«Ελληνικός Μουσικός Αύγουστος», στην Κοκκινιά.

Η είδηση του θανάτου του Βασίλη Τσιτσάνη, του δημιουργού που έδωσε πολλά στο λαϊκό τραγούδι, που το πλούτισε, σκόρπισε βαθιά θλίψη στους δικούς του, στους φίλους, στους συνεργάτες του, μα και στο κοινό που γευόταν χρόνια τώρα τις καταπληκτικές συνθέσεις του. Ο Βασίλης Τσιτσάνης είχε αφιερώσει όλη τη ζωή του στον «μεγαλύτερο κριτή», όπως έλεγε, στο κοινό, το οποίο άνοιξε την ψυχή του και τον δέχτηκε.

Δuo σωματεία του χώρου του τραγουδιού, με ανακοινώσεις τους εκφράζουν τη βαθιά θλίψη τους για το θάνατο του μεγάλου λαϊκού μας συνθέτη. «Η Ένωση Μουσικοσυνθετών Στιχουργών Ελλάδας, αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, συμμετέχει στο πένθος για το θάνατο του επίτιμου προέδρου της, του λαϊκού βάρδου Βασίλη Τσιτσάνη.

Ο Β. Τσιτσάνης, από τους πατριάρχες του λαϊκού μας τραγουδιού, με τα τραγούδια του βρέθηκε πάντα συμπαραστάτης των απλών ανθρώπων, στους αγώνες τους για τις κοινωνικές διεκδικήσεις.

Τραγουδούσε τον πόνο, την αγάπη, την αγωνία και την ελπίδα του λαού μας, μ' ένα μοναδικό πάθος και με αφάνταστο μεγαλείο εκφραστικά μέσα, που τον κατατάζανε στο πάνθεο των μεγάλων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Η μνήμη του θα ζεστάνει την καρδιά μας και τα τραγούδια του θα είναι πάντα το καταφύγιό μας, στις στιγμές της χαράς και της λύπης, του πένθους και της γιορτής, της ήττας και της νίκης».

Από την Ένωση Τραγουδιστών Ελλάδας έγινε η παρακάτω δήλωση: «Η ΕΤΕ με βαθιά συγκίνηση και θλίψη πληροφορήθηκε το θάνατο του δάσκαλου του λαϊκού τραγουδιού Βασίλη Τσιτσάνη. Το κενό που αφήνει πίσω του μένει δυσαναπλήρωτο και το ελληνικό τραγούδι ύστερα από το θάνατο και του Μάνου Λοιζου γίνεται ακόμα πιο πτωχότερο».

Το Δημοτικό Συμβούλιο Καισαριανής αποφάσισε στην προχθεσινή του συνεδρίαση να καταθέσει στεφάνι στη σορό του μεγάλου δημιουργού των λαϊκών τραγουδιών.

Νύχτωσε χωρίς Τσιτσάνη

ΚΗΔΕΥΕΤΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ Α΄ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Τα προμηνύματα της οδύνης που θα ζεσπάσει αύριο στο Α΄ Νεκροταφείο, στην κηδεία του Βασίλη Τσιτσάνη (στις 2 το μεσημέρι) «πλημμύρισαν» χτες το απόγευμα την πίστα του Ελληνικού, όταν από το «Μπόινγκ» που μετέφερε τη σορό του Αυτοκράτορα του λαϊκού μας τραγουδιού, πρόβαλε πρώτη η κόρη του Βικτωρία ζεσπώντας σε αναφυλλιά και ακολουθούσε το φέρετρο.

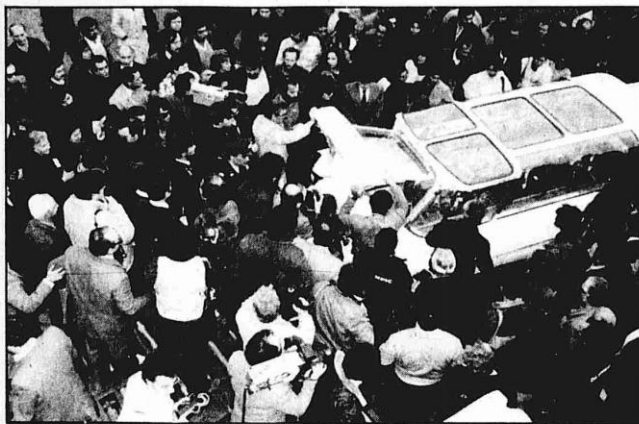
Οι δεκάδες φίλοι και συγγενείς περικύκλωσαν την κόρη του Τσιτσάνη, που έζησε από κοντά το τραγικό γεγονός και λίγο αργότερα τον φέρετρο μεταφερόταν με τα χέρια εκείνων που τον αγάπησαν, στη λευκή νεκροφόρα. Ένα χέρι απόθεσε διακριτικά κόκκινα τριαντάφυλλα πάνω του.

Αδύνατον να περιγράψουμε τη συγκίνηση όλων εκείνων που συγκεντρώθηκαν στο αεροδρόμιο. Ήταν άνθρωποι που είχαν δουλέψει μαζί του (όπως οι μουσικοί και όλο το προσωπικό του κέντρου «Χάραμα», όπου δούλευε μέχρι πριν φύγει για θεραπεία στο Λονδίνο ο Βασίλης Τσιτσάνης), παλιοί συνεργάτες του, σαν το Γιώργο Νταλάρα, το Σταμάτη Κόκκοτα, την Άννα Χρυσάφη, την Αλεξάνδρα, την Πόλυ Πάνου, ήταν απλοί άνθρωποι που χειροκροτούσαν στο πέρασμα της νεκροφόρας, κλαίγοντας.

Την κυβέρνηση εκπροσώπησε ο υπουργός Εργασίας Ευάγγελος Γραντζούπουλος, την υπουργό Πολιτισμού ο διευθυντής του Γραφείου της Στέργιος Χατζηνοδόκας και την «Ένωση Μουσικοσυνθετών-Συγγραφέων Ελλάδας» —της οποίας ο Β. Τσιτσάνης υπήρξε επίτιμος πρόεδρος της— ο Ηλίας Ανδριόπουλος και ο Θωμάς Μπακαλάκος.

Ο Βασίλης Τσιτσάνης, γύρισε σπίτι του με ένα κόκκινο γαρόφαλλο στο μέρος της καρδιάς. Δίνοντας περισσά θλίψη στους δικούς του, στους φίλους του, στους συνεργάτες του, σ' όλους αυτούς τους γνωστούς και άγνωστους που τον περίμεναν εκεί. Με ένα δυνατό χειροκρότημα τον αποχαιρέτισαν για στερνή φορά.

Το κενό όμως, που φέρνει ο χαμός του δικού σου ανθρώπου, φάνηκε στα πρόσωπα της κυρά-Ζωής και της κόρης του που έσφιγγε πάνω της το κασκόλ του πατέρα της σαν ένα τελευταίο θυμιατό και του γιού του.

Πλήθος κόσμου περίμεναν τη σορό του Βασίλη Τσιτσάνη στο αεροδρόμιο

ΛΑΪΚΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Σε λαϊκό προσκύνημα θα εκτεθεί σήμερα το πρωί, από τις 8, η σορός του Βασίλη Τσιτσάνη στο παρεκκλήσι του Α΄ Νεκροταφείου. Εκεί θα στηθεί και το τελευταίο γλέντι με τα τραγούδια του Τσιτσάνη, ένας αποχαιρετισμός που κρύβει μέσα του τη μελαγχολία, τη θλίψη, αλλά και την πίστη για τη ζωή.

Το μπόινγκ που μετέφερε τη σορό του Βασίλη Τσιτσάνη αναχώρησε από το Χέθροου του Λονδίνου στις 1.30 ώρα Ελλάδας και προσγειώθηκε στο «Ελληνικό» στις 5. Μαζί του η κόρη του Βικτωρία, ο βιογράφος του Κώστας Χατζηδουλής, ο συνεργάτης του από την Αμερική κ.

Φραγκιαδάκης και η Μορφωτική Ακόλουθος του Ελληνικού Προξένου δ. Β. Σολωμονίδου.

Το όνομα του Βασίλη Τσιτσάνη θα δοθεί σ' ένα νέο δρόμο της πόλης της Θεσσαλονίκης. Αυτό αποφάσισε ομόφωνα το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης. Επίσης αποφάσισε να εκφράσει συλλυπητήρια στην οικογένεια του νεκρού, να καταθέσει στεφάνι στο φέρετρό του και να οργανώσει μεγάλη καλλιτεχνική εκδήλωση-μνημόσυνο στη Θεσσαλονίκη.

Με αποσπάσματα από συναυλίες του θα μεταδοθεί από τις 9.30 από την ΕΡΤ ένα ωριαίο αφιέρωμα στον Βασίλη Τσιτσάνη. Τα αποσπάσματα προέρχονται από το αρχείο της ΕΡΤ.

21/1/1984

1.05 ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ (17ο) Κινούμενα σχέδια
1.30 ΣΑΒΒΑΤΟ ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΙΣΗ (α' μέρος)
2.25 ΣΑΒΒΑΤΟ ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΙΣΗ (β' μέρος)
3.00 Η ΞΕΝΗ ΤΑΙΝΙΑ «Κάπταιν Μπλουίν» του Μάικλ Κέρτις. Θαλασσινή περιπέτεια αμερικανικής παραγωγής (1935). Διάρκεια 100'. Παίζουν Ερλ Φλυν, Ολίβια ντε Χάβιλαντ, Μπέζιλ Ράμποσον κ.ά.

Αφιέρωμα στον Τσιτσάνη απόψε στα «Αφιερώματα»

4.30 ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΙΡΕΣ «Ο θησαυρός της Βαγιάς» (2ο)
5.00 ΣΑΒΒΑΤΟ ΣΤΑ ΓΗΠΕ-ΔΑ Μπάσκετ: Ολυμπιακός-

ΠΑΟ. Ζωντανή μετάδοση από το κλειστό γυμναστήριο του Παιραιά.
6.45 ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ ΤΟΥ ΠΟ-

ΛΕΜΟΥ (3ο) Αμερικανική υπερ-παραγωγή (1982) του Ντον Κέρτις. Παίζουν Ρόμπερτ Μίτσαμ, Άλι Μακ Γκρο, Γιάν Μάικλ Βίνσεντ κ.ά.

8.25 ΤΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ Χιουμοριστικά μικροαστικά επεισόδια του Γ. Δαλιανίδη με την Ξ. Καλογεροπούλου και τον Γ. Κωνσταντίνου.

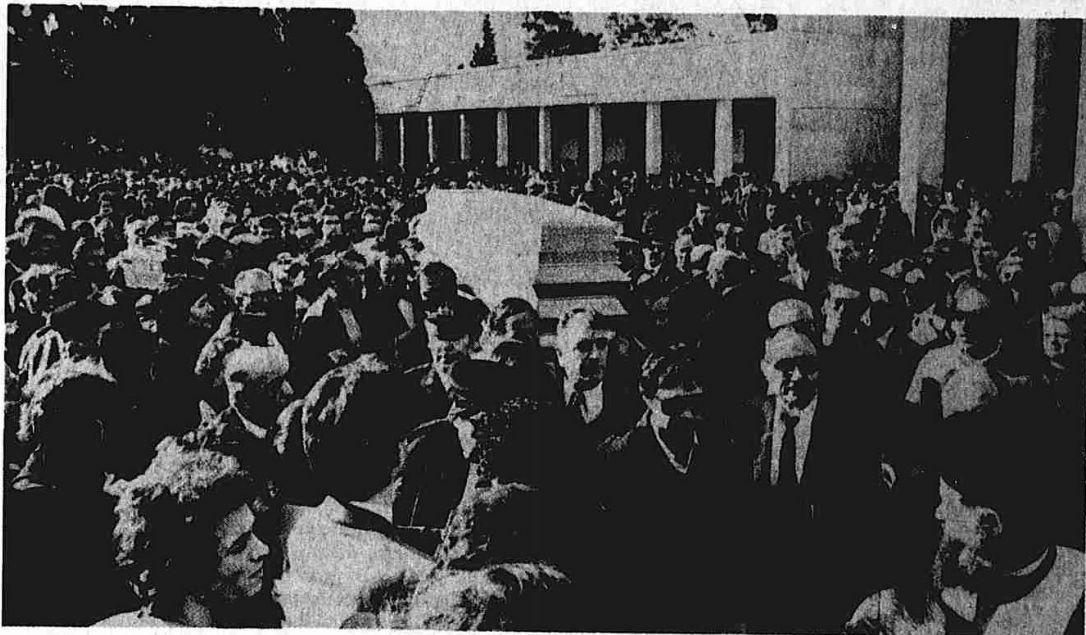
9.30 ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ Βασίλης Τσιτσάνης. Στιγμιότυπο από συναυλίες και εκπομπές από το αρχείο της ΕΡΤ.

10.30 Η ΤΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥΒΡΑΔΟΥ «Ο ασύλληπτος οδηγός» του Γουόλτερ Χιλ. Αμερικανική ταινία θρίλερ (1977) με τους Ρίαν Ο' Νηλ, Μπρους Ντεντ, Ιζαμπέλ Ατζάνι κ.ά. Διάρκεια 85'.

ΕΙΔΗΡΕΙΣ: 2.15, 6.30, 9.00, 12.00

21/1/1984

ΛΑΪΚΟ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΗΔΕΙΑ ΤΟΥ Β. ΤΣΙΤΣΑΝΗ

Θα τον τραγουδούν πάντα οι φάμπρικες

Με παλλαϊκή συγκίνηση και συμμετοχή κηδεύτηκε χτες νωρίς το απόγευμα στο Α' Νεκροταφείο ο βάρδος του λαϊκού τραγουδιού Βασίλης Τσιτσάνης. Πολλές χιλιάδες Αθηναίοι και εκατοντάδες Τρικαλινοί που έφτασαν χτες το πρωί στην Αθήνα, του είπαν το στερνό αντίο.

Ανάμεσά τους, ο πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου και η σύζυγός του κ. Μ. Παπανδρέου, ο Γενικός Γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ σ. Χ. Φλωράκης, ο σ. Κ. Λουλές ο βετεράνος του ΚΚΕ σ. Π. Ρούσσος, ο πρόεδρος της Βουλής κ. Γ. Αλευράς, οι υπουργοί κ.κ. Γιαννόπουλος, Τσοχατζόπουλος, Γεννηματάς, Πεπονής, Μερκούρη, ο βουλευτής του ΚΚΕ Μ. Θεοδωράκης, ο δήμαρχος Τρικάλων, ο κ. Η. Ηλιού, ο δήμαρχος κ. Μπέης, ο γενικός γραμματέας του ΥΠΠΕ κ. Κ. Αλαβάνος, ο κ. Γ. Μπανιάς, ο κ. Ζιγδής, ο κ. Πρωτοπαπάς, αντιπροσωπεία του ΚΣ της ΚΝΕ με επικεφαλής το σ. Κοντοφάκα και πολλοί άλλοι εκπρόσωποι του πολιτικού και καλλιτεχνικού κόσμου.

Από τις 7 το πρωί ο νεκρός εκτέθηκε σε λαϊκό προσκύνημα. Πλήθη κόσμου άρχισαν από τις 12 το

μεσημέρι να καταφθάνουν, για να μεταβληθούν σε ορμητικό ποτάμι μια ώρα αργότερα.

Ο Τσιτσάνης χαμογελαστός, όμορφος και καταστόλιτος, έμοιαζε ολοζώντανος στο νεκροκρέβατό του. Πάνω σ' ένα λευκό γαρίφαλο ακουμπισμένο ένα δεκάρικο... για να πληρώσει το «ναύλο» του στερνού του ταξιδιού. Πικρό το ταξίδι και οι δικόι του, οι στενοί φίλοι του, οι παλιοί ομότεχνοί του γύρω του τον αποχαιρετούσαν συντριμμένοι. Και τα εγγονάκια του έκλαιγαν που τον έχαναν για πάντα.

«Στο φέρετρό σου ακουμπούν οι απλοί Έλληνες, αδερφωμένοι. Αυτοί πιο πολύ απ' όλους σ' αγάπησαν και σε ένωσαν γιατί σ' έδενε μαζί τους η κοινή ρίζα, η ρίζα που έδωσε ό,τι αληθινό έγινε σ' αυτή τη χώρα» είπε ο Μίκης Θεοδωράκης απευθυνόμενος στο «δάσκαλο». Κι ύστερα τα πλήθη ρίγησαν με τη «Συννεφιασμένη Κυριακή» που τραγούδησε ο συνθέτης. Η μέρα ήταν ηλιόλουστη. Στις καρδιές όλων όμως ήταν συνεφιά καθώς η σωρός έκανε την τελευταία της επίγεια διαδρομή, σίγουρη όμως ότι περνά στην ιστορία της αληθινής τέχνης.

ΑΛΛΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΣΤΗ ΣΕΛ. 11

22/1/1984

«Σαν ρυάκι, σαν χείμαρρος και σαν πλατύ ποτάμι, ξεδιψούσες το λαό»

«Βασίλη, σε κλαίει όλη η Ελλάδα, είπε ο υπουργός Εργασίας Ευ. Γιαννόπουλος απευθύνοντας το ύστατο «χαίρε» χτες στο νεκρό συνθέτη από μέρους της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού. Σε θρήνη ολόκληρο το έθνος, όπου γης. Μας έφυγε ένας μεγάλος καλλιτέχνης και άνθρωπος».

«Γλυκό και ορμητικό ποτάμι, αστείρευτη φλέβα, μεγάλη καρδιά, ο Βασίλης Τσιτσάνης είχε σημαδέψει τη μοίρα μας και είχε περάσει στην αθανασία πολύ πριν συναντήσει το θάνατο, είπε η υπουργός Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη. Συνδύασε ανεπανάληπτα ένα τεράστιο ταλέντο με μια απέραντη εργατικότητα και με μια μανία τελειότητας. Είναι μοναδικό ίσως φαινόμενο αυτούς ο συνδυασμός τόσης ποσότητας και τέλει ποιότητας».

Η υπουργός Πολιτισμού ανέφερε ακόμα πως θα ενισχυθεί ηθικά, υλικά και επιστημονικά ο Δήμος των Τρικάλων για να φτιαχτεί εκεί μουσείο Τσιτσάνη.

Ο Μίκης

«Είναι δύσκολο να πιστέψουμε πως εσύ που ζωντανέυεις και θα ζωντανέυεις πάντα τις ψυχές μας με το τραγούδι, βρίσκεσαι μπροστά μας, έτοιμος για το μεγάλο ταξίδι που δεν έχει γυρισμό. Πως εσύ, ο ζωοδότης, νικήθηκες στα μαρμαρένια αλώνια

Μια αποκλειστική φωτογραφία του «Ριζοσπάστη». Ο Βασίλης Τσιτσάνης (σημειώνεται με το βέλος), ανάμεσα στους συμμαθητές του, τον Ιούλιο του 1933.

από το θάνατο και μας αφήνεις». Μιλάει ο βουλευτής του ΚΚΕ, ο Μίκης Θεοδωράκης, αποχαιρετώντας το Δάσκαλό του, το Δάσκαλο μιας ολόκληρης γενιάς μουσικών.

«Κάθε Έλληνας, συνεχίζει ο Μίκης, θέλει να σε κλέψει από το Χάρο, και να σε κλείσει βαθιά στην καρδιά του. Ησουν ο αγέρας και το νερό. Τώρα πρέπει να μάθουμε να ζούμε χωρίς ένα σύντροφο και στυλοβάτη».

«Το 1936, που ήρθες στην Αθήνα, βαριά σύννεφα είχαν αρχίσει να σκεπάζουν τον τόπο μας. Δικτατορία, Κατοχή, εμφύλιος... Σαν ρυάκι, σαν χείμαρρος και μετά σαν πλατύ ποτάμι, ξεδιψούσες το λαό. Οι μελωδίες σου, εκατοντάδες μελωδίες η μια πάνω στην άλλη, έκλειναν μέσα

τους τις ακρογιαλιές και τα πεύκα, τους μουντζούρηδες και τους ψαράδες, τα αγόρια και τα κορίτσια μας που διψούν για ζωή, δικιο, δημιουργία, χαρά, ευτυχία».

«Βασίλη Τσιτσάνη, τώρα που φεύγεις, να ευλογήσεις αυτό το λαό, να μην ξαναδεί ποτέ τα πάθη και τη δυστυχία. Ο ήλιος της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της συνεργασίας, ο ήλιος της χαράς, να λάμψει πάντα πάνω από τη χώρα που τόσο αγάπησες».

Προφέροντας αυτά τα τελευταία λόγια, ο Μίκης άρχισε να τραγουδάει, μαζί και το τεράστιο πλήθος έξω απ' την εκκλησία, τη «Συννεφιασμένη Κυριακή». Τραγουδώντας το ίδιο τραγούδι έβαλαν το Βασίλη Τσιτσάνη δίπλα

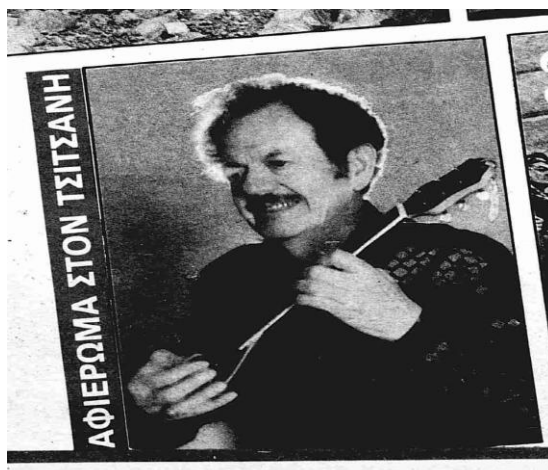
στον τάφο της Λαμπέτη. Τον αποχαιρέτισαν οι φίλοι του από το «Χάραμα», Μπέλλου, Καπλάνης, η Μελίνα Μερκούρη, ο Μίκης, συγγενείς και φίλοι του.

Ποιοι παραβρέθηκαν

Αμέτρητοι οι επώνυμοι και ανώνυμοι που αποχαιρέτισαν το Βασίλη Τσιτσάνη. Ανάμεσά τους ο Μάνος Κατράκης, ο Γ. Τσαρούχης, οι δημαρχοί Καισαριανής και Κοκκινιάς, ο Γρ. Μπιθκόπουλος, ο Θ. Δερβενιώτης, ο Χρ. Λεοντής, η Άννα Χρυσάφη, ο Γ. Μητσάκης, η Ι. Γεωργακοπούλου, ο Γ. Χατζηνάσιος, ο Δ. Παπαγιαννόπουλος, ο Στ. Κόκοτας, ο Θ. Μπακαλάκος, ο Δ. Σαββόπουλος, η Χ. Λαμπράκη, η Β. Μοσχολιού, ο Μπαγιαντέρας, ο Μπ. Δαλιάνης, ο Μ. Σούτας, ο Γ. Μαρκόπουλος, η Τ. Παπαστεφάνου κ.α.

Στεφάνια έστειλαν ο πρωθυπουργός, ο πρόεδρος της Βουλής, η ΚΕ του ΚΚΕ, το ΚΣ της ΚΝΕ, ο Ευ. Γιαννόπουλος, το ΥΠΠΕ, η Μ. Μερκούρη και ο Ζ. Ντασέν, η Ένωση Μουσικοσυνθετών — Στιχογράφων Ελλάδας, οι Δήμοι Καισαριανής, Τρικάλων και Θεσσαλονίκης, η Ένωση Τραγουδιστών Ελλάδας, ο Κ. Χατζηδουλής, η ΓΣΕΕ, το ΕΚΑ, η Εταιρία Ελλήνων Σκηνοθετών, πάρα πολλοί παλιοί συνάδελφοι του Βασίλη Τσιτσάνη, το Σώμα Χωροφυλακής κ.α.

22/1/1984

22/1/1984

Μνήμη Β. Τσιτσάνη

Εκδηλώσεις αφιερωμένες στη μνήμη του Βασίλη Τσιτσάνη θα ετοιμάσει και θα παρουσιάσει η Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση. Η Κίνηση, τιμώντας το μεγάλο δημιουργό, αντί να καταθέσει στεφάνι στη σορό του, στέλνει βιβλία για ενίσχυση των βιβλιοθηκών δυο πολιτιστικών συλλόγων της γενέτειρας του συνθέτη (Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Τρικάλων και Πολιτιστικός Σύλλογος Ελάτης Τρικάλων).

Στο υποκατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας στα Τρίκαλα ανοίχτηκε λογαριασμός για τη συγκέντρωση του ποσού που χρειάζεται για την ίδρυση μουσείου Τσιτσάνη. Ο σύνδεσμος «Η Τρίκκη» κατάθεσε ήδη το ποσό των 5.000 δρχ. σαν πρώτη δόση.

24/1/1984

Ο Βασίλης έξω από τα σύνορα της Ελλάδας. Αυτό το όνειρο του παραγωγού Βαγγέλη Φραγκιαδάκη, ματαιώθηκε ενώ όλα ήταν έτοιμα για τα τιμητικά αφιερώματα στο λαϊκό μας συνθέτη. Συγκεκριμένα είχαν προγραμματιστεί 12 συναυλίες - αφιερώματα στα μεγαλύτερα θέατρα της Αμερικής και του Καναδά για το Μάη του '84. Και μάλιστα με την επιστροφή του στην Ελλάδα, ο Βασίλης Τσιτσάνης θα έδινε συναυλία στο Ολυμπιακό στάδιο.

Στη μνήμη όμως του δασκαλού θα πραγματοποιηθεί το Μάη στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης ειδική τελετή όπου το τιμητικό διδακτορικό δίπλωμα θα παραλάβει ο Κ. Χατζηδουλής, ενώ στη συνέχεια ο Β. Φραγκιαδάκης θα οργανώσει τιμητική συναυλία

στο Ολυμπιακό με τη συμμετοχή όλων των φίλων - καλλιτεχνών του Τσιτσάνη. Τα έσοδα της συναυλίας θα διατεθούν στην έρευνα για την κα-

ταπολέμηση του καρκίνου.

● Τη μνήμη του θα τιμήσει ο Δήμος Χανίων σήμερα στις 7.30 μ.μ. στο κλειστό γυμναστήριο της πόλης.

25/1/1984

ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ... ΛΥΡΑ:

πλημμύρα ο κόσμος προ-
χτές βράδυ στο κλειστό γυμ-
ναστήριο των Χανίων για να
παρακολουθήσει την εκδήλω-
ση προς τιμή του Βασίλη Τσι-
τσάνη. Την πρωτοβουλία την
είχε ο δήμος (και είναι προς
τιμή του αυτό) και εκτός από
ομιλίες η βραδιά περιλάμβανε
και άφθονη ρεμπέτικη απόλαυ-
ση.

27/1/1984